

INGLIZ TILINING JAHON MIQYOSIDA TUTGAN O’RNI VA AHAMIYATI

Professor: Odilova. S. Samarqand iqtisodiyot va servis institute professori

Talaba: Akbarova. M. Saamarqand iqtisodiyot va servis institute talabasi

Annotasiya: Ushbu maqolada tilining rivojlanishi, tarixi, qanday tarqalgani, uning ahamiyati haqida va hamda bir tilning boshqa tillar bilan bog’liqligini, tilni bolalarga qanday o’qitish kerakligi yozib o’tiladi.

Kalit so’zlar: til, ingliz, fransuz, arab, portugal, nemis, ispan, xitoy tillari, YUNESKO, SAARC

Bugungi kunda tilini bilish ish bilan ta’minlash imkoniyatlarini ochishdan tashqari, odamlar bilan haqiqiy aloqa o’rnatishga va turli madaniyatlar, joylar va turmush tarzi haqida ko’proq Bugungi kunda ko’p tillilik tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chet bilishga yordam beradi. Tillar haqida gap ketganda, hukmronlik va madaniy kuch o’rtasida bog’liqlik mavjudligi haqida dalil keltirish mumkin. Bundan tashqari, tillar mashhur bo’lishining asosiy omili iqtisodiy, siyosiy yoki harbiy bo’ladimi, yetarli quvvat bazasi bilan bog’liq.

Global til – bu dunyo bo’ylab ikkinchi til sifatida ko’p odamlar o’rganadigan til. U BMT, YuNESKO, SAARC, hamdo’stlik va boshqa ko’plab xalqaro tashkilotlarda qo’llaniladi.

Xo’sh, qaysi tillar xalqaro tillar sirasiga kiradi?

- Ingliz
- Fransuz
- Arab
- Portugal
- Ispan
- Rus
- Nemis
- Xitoy

Global til yoki dunyo tillari bo'lish uchun bir til o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lishi kerak. Ular nima?

1. Ko'p sonli ma'ruzachilarga egaligi.
2. Global tilni ona tili sifatida qabul qilganlarning sezilarli qismga egaligi.
3. Bir qancha mamlakatlarda rasmiy maqomga egaligi
4. Etnik belgilar bo'yicha qat'iy belgilanmagan til jamoasi.
5. Chet tili sifatida keng o'qitiladigan bir yoki bir nechta standart registrlar.
6. Til nufuzi bilan assotsiatsiya.
7. Xalqaro savdo munosabatlarida foydalanish.
8. Xalqaro tashkilotlarda foydalanish.
9. Ilmiy muassasalar va forumlarda foydalanish.
10. Muhim adabiyotlar majmuasiga egaligi.

Xalqaro til qanday bo'lishini bildik. Lekin shunday savol tug'iladi: – Bizga global til nima uchun kerak o'zi?

- tarjimalar;

- lingua franca (ona tillari boshqacha bo'lgan odamlar tomonidan muloqot qilish vositasi sifatida ishlatiladigan til yoki aralashmalar tilidir. Shuningdek, savdo tili, aloqa tili, xalqaro til va global til sifatida ham tanilgan);
- xalqaro savdo va boshqalar uchun.

Nima uchun ingliz tili xalqaro til deb ataladi?

Ko'pchilik ingliz tilini global til deb biladi, chunki u dunyoning deyarli barcha mintaqalari aholisining aksariyati gaplasha oladigan va tushuna oladigan tildir. Qolaversa, bu til dunyo miqyosida qabul qilinadi va qo'llab quvvatlanadi. Shuning uchun u juda muhim global tildir.

Ingliz tilining kelib chiqishi fransuz, nemis va boshqa Yevropa tillari kabi lotin tilidan olingan. Bu ko'plab evropaliklar ingliz tilini o'rganish qiyin bo'lgan til deb bilishmasligining sababi bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, tilshunolar ingliz tilining soddaligi uning global tilga aylanishining asosiy sababi ekanligini ta'kidlaydilar.

Ingliz tilining lotin yozuvi odamlar tanib olish va o'rganish uchun unchalik murakkab emas. Shuningdek, ingliz tilining talaffuzi, ham boshqa ba'zi tillar kabi murakkab emas.

Qanday qilib ingliz tili dunyodagi global tilga aylandi?

18-asr oxiriga kelib Britaniya imperiyasi ko'plab mustamlakalarga ega bo'ldi. Bundan tashqari, ular butun dunyoda o'zlarining geosiyosiy hukmronligini o'rnatdilar. Shuningdek, ingliz tili ingliz koloniyalarida tez tarqaldi. Texnologiya, fan, diplomatiya, savdo, san'at va rasmiy ta'limning hissi ham bo'lib, bu ingliz tilining dunyoning haqiqiy global tiliga aylanishiga olib keldi.

Global tilning afzalliklari va kamchiliklari

1-afzallik : Turli madaniyatlar o'rtasidagi muloqotni osonlashtiradi

Global til turli madaniyatlar o'rtasida muloqot qilish imkonini beradi. Til har doim madaniy o'ziga xoslikning asosiy nuqtasi bo'lib kelgan. Global til aloqa to'siqlarini yo'q qiladi va odamlarga bir-birining madaniyatini tushunish uchun imkonini taklif qiladi.

2-afzallik : Xalqaro savdoni osonlashtiradi

1970-yillardan beri globallashtirish va neoliberalizmning kuchayishi bilan turli mamlakatlar o'rtasida misli ko'rilmagan miqdordagi xalqaro savdo va biznes amalga oshirildi. Haqiqat shundaki, boshqa mamlakatdan biznes sherigidan sotib olish yoki sotish uchun siz samarali va to'g'ri muloqot qilishingiz kerak. Yaxshiyamki, global til aloqa to'siqlarini yo'q qiladi, xalqaro savdoni va iqtisodiy o'sish imkoniyatlarini oshiradi.

1-kamchilik : Ilmiy sohada (fanlar bo'yicha) ingliz tili ona tili bo'lmaganlar uchun qiyinchiliklarni taqdim etadi.

Ilmiy maqolani chop etish uzoq (taxminan bir yil) va ko'p bosqichlarni talab qiladigan qiyin ishdur. Global tilga ega bo'lish olimlarga butun dunyo bo'ylab ko'plab adabiyotlardan foydalanish

imkonini berdi, ammo bu ingliz tilida so'zlashuvchi bo'lmaganlar uchun ham jiddiy muammolarni keltirib chiqardi. Siz shunday deb o'ylayotgandirsiz: “Ular olimlar. Nega olimlar o'z maqolalarini chop etish uchun ingliz tilini yetarli darajada bilishlari kerak?”. Xo'sh, olimlar o'zlarining topilmalari, xulosalari va usullarini aniq yetkazishlari kerak va ingliz tili ona tili bo'lmaganlar uchun bu mashaqqatli bo'lishi mumkin. O'z ishlarining jahon miqyosida e'tirof etilishini istagan olimlar ingliz konferensiyalari yoki muhokamalarida qatnashishlari va ingliz ilmiy maqolalarini o'qishlari kerak. “The Atlantic” jurnalida chop etilgan maqolaga ko'ra, ilmiy maqolalarning 80% ingliz tilida bo'lgan. Bundan tashqari, maqolada ta'kidlanishicha, “ingliz tilidan boshqa tilda nashr etilgan jurnalda hech bo'lmaganda inglizcha tezislar bo'lishi kerak”.

2-kamchilik : ozchilik tillari(kam odam gaplashadigan) uchun xavf tug'diradi.

BBC maqolasiga ko'ra, o'tgan asrda 400 ga yaqin til yo'q bo'lib ketgan – har uch oyda bir til – va keyingi asrda qolgan barcha tillarning 50 foizi yo'q bo'lib ketadi. chunki oddiy qilib aytganda, yo'qolgan til o'ziga xos madaniyatning yo'qolishini anglatadi. Global tilda gapiradigan odamlar ish, ta'lim va umumiy muvaffaqiyat uchun ko'proq imkoniyatlarga ega. Shu sababli, ba'zi ozchiliklar tilida so'zlashuvchilar global tilda gapirishni o'rganish ularga moliyaviy foyda keltirishiga ishonishadi. Bundan tashqari, globallashtirish bilan bizning madaniyatlarimiz tobora o'zaro bog'lanib bormoqda va bu ozchiliklar tillarini global til egallashini kuchaytirmoqda.

Tanganing ikki tomoni bo'lgani kabi, global tilning afzalliklari va kamchiliklari bor. Uning kuchli tomonlari orasida turli madaniyatlar o'rtasidagi muloqotni osonlashtirish va mamlakatlar o'rtasida xalqaro savdoni kengaytirishga yo'l ochish asosiy o'rin egallaydi. Uning kamchiliklari fanlarda ona tili bo'lmaganlar uchun yaratadigan qiyinchiliklar (ayniqsa, ilmiy adabiyotlarni nashr etishda) va ozchilik tillarining yo'q bo'lib ketishiga qo'shgan hissasidir.

Albatta, ingliz tili dunyodagi eng keng tarqalgan tildir. Global miqyosda ingliz tilida so'zlashuvchilar eng ko'p, ular ingliz tilida birinchi yoki ikkinchi til sifatida gaplashadi. Shubhasiz, dunyodagi boshqa hech bir til o'zining ulkan mashhurligi jihatidan ingliz tiliga tenglasha olmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. –Toshkent, O'zbekiston, 2011-yil.
- 2.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. –Toshkent, Ma'naviyat,2008-yil.
- 3.Umumiy o'rtata'limning davlat standartlari va o'quv dasturi /O'zbekiston

- Respublikasi Xalq ta’limi vazirligining Axborotnomasi, 7-maxsus son. Toshkent. «Sharq», 1999.
- 4.Boshlang’ich ta’lim bo’yicha Yangi tahrirdagi davlat ta’lim standarti // «Boshlang’ich ta’lim». Jurnal. Toshkent, 2005. - №5.5,6.
- 5.Boshlang’ich ta’lim bo’yicha Yangi tahrirdagi o’quv dastu «Boshlang’ich ta’lim». Jurnal. Toshkent, 2005. - № 5.
- 6.A. Zunnunov va boshqalar. Adabiyot o’qitish metodikasi. Toshkent «O’qituvchi», 1992.
- 7.A.G’ulomov. ona tili o’qitish prinsiplari va metodlari. Toshkent. «O’qituvchi», 1992.
- 8.B.Ma’qulova, T.Adashboyev. Kitobim – oftobim (1-sinf uchun sinfdan tashqari o’qish kitobi). Toshkent.: «O’qituvchi», 1999.
- 9.B.Ma’qulova, S.Sa’diyeva. Sinfdan tashqari o’qish mashg’ulotlari (1-sinf o’qituvchilari uchun metodik qo’llanma). Toshkent. «O’qituvchi», 1997.
- 10.B.Ma’qulova, S.Matchonov. Kitobim-oftobim (2-sinf uchun sinfdan tashqari o’qish kitobi). Toshkent. «O’qituvchi», 2000.
- 11.B.Ma’qulova, D.Nasriddinova. Kitobim – oftobim (1-sinfdan tashqari o’qish kitobi). Toshkent. «O’qituvchi» NMIU, 2008.v